

Bysvale, *Delichon urbica*. Saas i mindre Antal hver Sommer og Efteraar.

Forstuesvale, *Hirundo rustica*. Saas almindelig hver Sommer og Efteraar.

Stær, *Sturnus vulgaris*. Overnattede til Stadighed i Søens Rør hvert Efteraar. Efteraaret 1935 saas usædvanlig faa.

Rørsanger, *Acrocephalus scirpaceus*. Saas almindelig ved Søen, men Rede kun fundet 1 Gang, i Juni 1935, med 4 Æg.

Hvid Vipstjert, *Motacila alba*. Flere Reder fandtes hvert Aar ved Søen. Hvert Efteraar saas store Flokke overnatte i Rørene.

Kragefugle paa Christiansø.

Af FINN SALOMONSEN.

(Meddelelse fra Naturfredningsraadets Reservatudvalg. Nr. 7).

Det er en kendt Sag, at store Landfugle ofte benytter Kyster som Ledelinjer og sjældent vover sig ud over aabent Hav. Det er derfor ikke mærkeligt, at Rovfugletrækket og Krage-trækket paa den lille, isolerede Christiansø er meget ringe. Graakragens Træk i Østersøomraadet foregaar paa den Maade, at de baltiske og sydfinske Krager trækker gennem Østersøstaterne til Nordøsttyskland, mens de nordfinske (Nord for 62° n. Br.) og svenske trækker gennem Sverige til Danmark og Nordvesttyskland. En Overflyvning af Østersøen finder derfor ikke Sted Syd for Ålandsøerne. Heller ikke Raager og Alliker krydser normalt Østersøen paa deres Træk. Naar der alligevel aarligt viser sig en Del Kragefugle paa Christiansø, beror det paa, at enkelte Fugle ikke følger det store Hovedtræk, men begiver sig ud over Havet, trods disse Fugles dybtgaaende Sky for aabent Vand. Aarsagen dertil kan være en særlig stærk Trækdrift, der tvinger disse Fugle til at følge Trækretninger paa Tværs af alle Ledelinjer. Ogsaa ugunstige Vejrforhold kan naturligvis være Skyld i, at spredte Krageflokke kommer ud over Havet og „indfanges“ af Christiansø. Hvad der derfor først og fremmest karakteriserer Krage-trækket paa

Christiansø er dets store Uregelmæssighed og Tilfældighed. Paa Basis af de snart gennem mange Aar førte Optegnelser over Fuglelivet paa Christiansø er det muligt at give en Del Oplysninger om Kragefuglenes Optræden paa Øerne. Omtales skal Graakrage (*Corvus cornix*), Raage (*C. frugilegus*) og Allike (*C. monedula*) som de eneste paa Christiansø forekommende Corvider.

Graakragen plejer at indfinde sig omkring 10.—15. Oktober. Den optræder i Reglen enkeltvis eller faa sammen, som det ogsaa ellers er Tilfældet. Antallet er ringe, der ses i Reglen blot et Par Stykker, højst en halv Snes pr. Dag, og der gaar ofte mange Dage, hvor der overhovedet ikke iagttages Krager. Et forholdsvis stort Kragetræk har jeg om Efteraaret kun været Vidne til én Gang, nemlig d. 25. Oktober 1937, da henved 30 Graakrager passerede Øen. Fuglene ankom fra NØ og fløj lige over Vandfladen, steg ved Øen op til et halvt Hundrede Meter, kredsede nogle Gange over Øen og fløj saa videre i Retning mod SV eller S; enkelte blev nogle Timer paa Øen, inden de forsvandt. Dette meget spredte og faatallige Træk fortsætter omtrent til Slutningen af November; selv i December ses nu og da enkelte Krager.

Foruden disse forbitrækkende Kragefugle, der næsten altid er Graakrager, opholder der sig i Træktiderne ofte en større Flok Kragefugle paa Christiansø. Disse Flokke bestaar af Alliker og Raager, snart den ene, snart den anden Art i Overvægt, og er desuden tilsat nogle faa Krager. Flokken kommer samlet, en Del forsvinder samme Dag, men en væsentlig Del af Fuglene forbliver i Reglen paa Øerne i nogen Tid for saa atter efterhaanden eller paa en enkelt Dag at forsvinde. I den Tid, den er paa Øen, modtager Flokken ofte Tilvækst i Form af nyankomne Kragefugle, ligesom den altsaa ogsaa langsomt kan formindskes ved Borttræk. Uden Tvivl er disse Flokke paa Trækket „faret vild“ paa Østersøen og opsøger Christiansø som en Slags Nødlandingsplads. Grunden, til at Fuglene forbliver paa Øen i nogen Tid, er sikkert at søge i deres Angst for at krydse over aabent Vand. De bliver saa her og fouragerer, indtil en eller anden stærk Impuls faar dem til at trække videre. Noget lignende ses forøvrigt meget hyppigt paa Christiansø hos visse Rovfugle, som Spurvehøg og Taarn-

falk, der i Træktiden ofte opholder sig en Uge eller længere paa Øerne.

Spørgsmaalet er nu, hvorfra stammer disse Kragefugle, og hvad er Grunden til, at de pludselig i flokkevis begiver sig ud over Østersøen. En Gennemgang af Iagttagelsesmaterialet fra de sidste Aar skal prøve at belyse disse Spørgsmaal.

1937: 7. Oktober saas de første Graakrager, ialt 9, derefter ingen før d. 12. Oktober, da en enkelt viste sig. De næste Dage saas ingen Kragefugle, men d. 15. Oktober ankom en større Flok til Øen, ca. 50 Alliker og 4—5 Graakrager. Fuglene opholdt sig paa Øen indtil d. 26. Oktober, da hele Flokken paa en Gang forsvandt. Antallet var under Opholdet nogenlunde konstant, dog aftog Allikerne efterhaanden til 30—40. I Dagene 21.—22. Oktober sluttede en ung Raage sig til Flokken. Efter at Flokken var forsvundet, viste ingen Kragefugle sig paa Øen før 30. Oktober, da enkelte Graakrager trak over. Vejrforholdene i denne Periode var som følger: Siden 9. Oktober blæste det fra NV, d. 13. svingende om til N; Vindstyrken var 1—4. D. 14. Oktober svingede Vinden om til SØ og steg til Styrke 5. Dagen efter, da Kragefuglene ankom til Øen, blæste det stadig fra SØ, men i Dagens Løb svingede Vinden om i S og om Aftenen i SV, i hvilken Kvadrant den holdt sig de følgende Dage. Sigtbarheden var god. Altsaa, ved Kragernes Ankomst til Christiansø herskede SØ-Vind, der om Efteraaret bringer Kulde med sig og derfor hos disse udprægede Vejrfugle uden Tvivl virker som Impuls til Opbrud. Imidlertid havde Kulden ikke bredt sig over Østersøen til Christiansø, idet Temperaturen de Dage SØ-Vinden blæste ikke var lavere end de foregaaende Dage, rimeligvis paa Grund af Vandets forholdsvis høje Temperatur paa denne Aarstid.

1938: Forholdene ligger dette Aar endnu klarere end i 1937. Den første Graakrage viste sig 16. Oktober, og de følgende Dage saas dagligt 1—2 Fugle. D. 27. Oktober ankom imidlertid en mægtig Flok Kragefugle paa Øen, bestaaende af ca. 200 Raager og 20 Krager. De fleste forsvandt igen d. 28. og 29. Oktober, saaledes, at der d. 30. blot var 20 Raager og 10 Krager tilbage paa Øen. Disse blev her meget længe, idet de sidste først forsvandt omkring d. 20. November. Vejrforholdene var som følger: Hele Oktober indtil d. 20. blæste Vinden fra

SV, svingende mellem S og V. Den 21. gik Vinden over i NØ og holdt sig her til d. 25., da den drejede om i SV, d. 26. i S, og endelig d. 27. om Morgenen svingede om i SØ. Denne Dag ankom Kragefuglene. Sigtbarheden var god i hele Perioden. Vinden holdt sig i Ø-NØ, indtil d. 31., da den gik i V og holdt sig her i en Uges Tid. Temperaturforholdene i Oktober viser, at den kraftige og vedholdende NØ-Blæst, der herskede fra d. 21. til d. 25., satte Temperaturen væsentlig ned, idet den fra 12°—14° C. gradvis sank til 8°. Da SV-Vinden satte ind d. 25., steg Temperaturen atter til 10°—11° og holdt sig paa dette Niveau Resten af Maanedens. SØ-Vinden, med Styrke 3—4, der blæste d. 27., formaaede ikke at nedsætte Temperaturen, og dette var heller ikke Tilfældet med de svage østlige Vinde (Styrke 0—1), der blæste de følgende Dage. Rimeligvis har den kolde NØ-Vind, der blæste 21.—25. Oktober, været Hovedaarsagen til, at Trækket blev sat i Gang.

Forholdene synes altsaa at vise, at Ø-Vind om Efteraaret sætter et Kragetræk i Gang i Østersøomraadet, af hvilket Træk spredte Flokke havner paa Christiansø. Der er for mig ingen Tvivl om, at disse Krageflokke kommer fra den sydlige Del af Østersøen, fra Litauen eller Østprøjsen. En stor Del af Fugletrækket paa Christiansø kommer rimeligvis fra Sverige, særlig fra Øland, fra hvis sydlige Odde et stort Fugletræk udgaar om Efteraaret. Der har da ogsaa paa særlig vigtige Trækdage vist sig en stor Overensstemmelse i Trækforholdene paa Øland og Christiansø¹⁾. Paa den anden Side har den regelmæssige Forekomst i Træktiderne paa Christiansø af visse sydøstlige Arter (som Lille Fluesnapper, Hærfugl o. a.) peget i Retning af, at der ogsaa fra Østersøstaterne eller Østprøjsen kom Træk til Christiansø. Hvad nu særlig Kragefuglene angaar, saa er der meget, der tyder paa, at de kommer fra Øst og ikke fra Nord. For det første Vindretningen. Blæst fra Ø sætter som nævnt rimeligvis Trækket i Gang, da den bringer

¹⁾ Saaledes d. 6. September 1938, da et stort Fugletræk efter en taaget Nat med overtrukket Himmel og stærk NNØ-Kuling kom til Christiansø, med Masseforekomst af Gærdesanger, Løvsanger, Broget Fluesnapper, Rødrygget Tornskade, Rødstjert, Taarnfalk o. a. Samme Dag stort Træk af de samme Arter ved Ølands sydlige Odde (jfr. U. BERGSTRÖM & G. SVÄRDSON 1939, p. 105).

Kulde fra det indre Rusland ud til Østersøkysterne. Derimod spiller den rimeligvis kun en mindre Rolle i Sverige, da den, som vist ovenfor, ofte opvarmes under sin Passage over Østersøen. Ø og SØ er ogsaa de Vindretninger, der har den største Chance for at føre Fugle fra Østersøstaterne eller Østprøjsen ud over Havet. Raagens Træk i Mellemeuropa synes om Efteraaret at gaa stik mod Vest eller i svagt sydvestlig Retning (se f. Eks. Kortet hos G. NIETHAMMER 1937, p. 14) og der er da stor Chance for, at Fuglene med østlig Vind fra de sydlige Østersøstater forvilder sig ud over Havet. Forøvrigt er de store Landfugles Træklinjer i Østprøjsen afbildet paa et Kort af E. SCHÜZ (f. Eks. gengivet hos F. SALOMONSEN 1938, p. 32), og det fremgaar af dette Kort, at omend de fleste Fugle følger Kysten som Ledelinje, fortsætter dog enkelte i sydvestlig Retning ud over Havet. Om Fuglene, der kommer til Christiansø, stammer fra selve Randstaterne eller længere østfra, er selvfølgelig umuligt at afgøre, men jeg vil dog bemærke, at det var mig meget paafaldende, hvor mange Alliker med tydelig hvid Halsring, altsaa Fugle tilhørende Racen *C. m. soemmeringii* (Fischer), der befandt sig i Flokken paa Christiansø 1937; det kunde tyde paa mer østlig Oprindelse, idet Formen *soemmeringii* yngler i den østlige Del af Randstaterne og Østpolen og videre mod Øst. Paa den anden Side ved man, at ogsaa Østprøjsens Ynglefugle samler sig i Flokke og trækker bort i September-Oktober. Saaledes skriver TISCHLER hos L. v. KALITSCH (1940, p. 122) følgende om Allikerne i Østprøjsen: „In Heilsberg wird der Brutplatz von den Jungen schon im Laufe des Juli verlassen, und nur die alten, gepaarten Vögel bleiben zurück. Die Jungen bleiben aber zunächst noch im Lande und schliessen sich bald Saatkrähenflügen an, mit denen sie dann im September/Oktober abziehen“.

Hvordan det nu end forholder sig i Enkeltheder, saa tyder alt paa, at de store Skarer af Kragefugle, der om Efteraaret besøger Christiansø, stammer fra Sydøst (Litauen eller Østprøjsen) og *ikke* fra Sverige. *Beviset* for dette fik vi i 1939, hvor Kragefuglenes Forekomst paa Øen formede sig som et storslaaet Skuespil. I 1939 havde overhovedet ingen Kragefugle vist sig før d. 11. Oktober. Paa denne Dag ankom imidlertid en kolossal Flok til Øerne. Den kom næsten fra stik Øst

mellem Kl. 2 og 3 om Eftermiddagen. Den store Flok, der talte over 500 Fugle, kredsede nogle Gange højt skrigende over Øerne, inden Fuglene slog sig ned paa Jorden eller i Træerne. Det sjældne Syn vakte naturligvis Befolkningens udelte Interesse, og Øboerne udtalte, at de aldrig før havde set saa mægtig en Flok Kragefugle. Flokken, der bestod af ca. 500 Raager, højst 30 Alliker og 5—10 Graakrager, opholdt sig i længere Tid paa Øen og forsvandt saa efterhaanden, de første allerede den næste Dag, de sidste først langt hen i November. Af Raagerne var Bestanden Dagen efter Invasionen halveret, og d. 13. Oktober var blot 100, d. 14. kun 50 tilbage. Denne Flok formindskedes ganske umærkeligt, indtil de sidste forlod Øen d. 15. November. Ogsaa de fleste Alliker forlod Øen de første Dage, blot 2—3 blev her Oktober Maaned ud. Af Graakrager blev ca. 5 paa Christiansø i længere Tid, og mindst 2 opholdt sig her til de sidste Novemberdage. Antallet af Graakrager var dog ofte lidt forøget ved nyankomne Trækgæster, der dog som Regel samme Dag forlod Øen.

Naar en saa stor Flok Fugle opholder sig paa en ganske lille Ø, gaar det ikke stille af. Larmende slog Raagerne sig skarevis ned i Akselrønnebærtræerne og kastede sig over Bærene, ivrigt sekunderet af de ret store Stæreflokke, der i samme Tidsrum var kommet til Øen. De gjorde en Del Skade paa Kartoffelmarkerne, mange blev skudt, enkelte fangedes i de til Ringmærkning af Smaafugle opstillede Fælder, en Nat forvildede én sig op i Fyrstraalerne.

Vindforholdene i Oktober 1939 fremgaar af Tabel I. Siden d. 1. Oktober og indtil Midten af Maaneden blæste Vinden fra Øst, svingende mellem NØ og SØ, Styrken var oftest 3—4, sjældent 5—6, Sigtbarheden var gennem hele Maaneden god. D. 11. Oktober var Vinden om Morgenen Øst, Styrke 4, ved Middagstid svingende til SØ med samme Styrke; om Eftermiddagen kom Kragefuglene. Vinden holdt sig de følgende Dage i SØ, tagende til i Styrke d. 12. og 13. (indtil Styrke 6—7); først d. 15. gik Vinden om i SV og blæste nu fra denne Kant et Par Dage. Flokken ankom altsaa med SØ-Vind, som de forrige Aar, og en stor Del forvandt de følgende Dage, da Sydosten stadig blæste.

Tabel I.

Vindretning og Styrke
paa Christiansø
Oktober 1939.

Dato	Kl. 4	Kl. 8	Kl. 14	Kl. 20	Kl. 24
1.	— 0	NØ 2	ØNØ 4	ØNØ 4	Ø 4
2.	Ø 4	Ø 5	Ø 5	Ø 5	Ø 5
3.	NØ 5	NØ 5	NØ 4	NØ 4	NØ 3
4.	NNØ 2	NØ 1	— 0	— 0	— 0
5.	— 0	— 0	— 0	NØ 2	NØ 3
6.	ØNØ 3	ØNØ 4	Ø 4	Ø 4	Ø 4
7.	ØNØ 4	Ø 3	Ø 3	NØ 4	NØ 4
8.	NØ 4	NØ 4	ØNØ 4	ØSØ 4	ØSØ 4
9.	SØ 3	SØ 3	SØ 3	ØSØ 4	ØSØ 5
10.	Ø 5	Ø 5	Ø 5	Ø 6	Ø 5
11.	Ø 4	Ø 4	SØ 4	ØSØ 4	ØSØ 4
12.	ØSØ 4	SØ 5	SØ 5	SØ 5	SØ 6
13.	SØ 6	SØ 7	SØ 6	S 4	SSV 4
14.	SSV 4	SØ 3	Ø 4	Ø 6	Ø 6
15.	S 3	SSV 4	SV 5	VSV 6	V 6
16.	VNV 5	SSV 3	VSV 5	V 7	VNV 8
17.	VNV 7	VNV 4	VSV 3	NV 1	VSV 3
18.	V 1	N 1	ØNØ 3	ØNØ 4	ØNØ 5
19.	Ø 5	Ø 5	Ø 6	Ø 6	ØSØ 6
20.	ØSØ 5	ØSØ 4	ØNØ 5	ØNØ 5	ØNØ 5
21.	ØNØ 5	ØNØ 5	ØNØ 6	ØNØ 5	Ø 5
22.	Ø 4	Ø 3	Ø 4	ØSØ 3	SØ 3
23.	VSV 1	S 1	SV 2	V 1	V 1
24.	V 1	VSV 3	VSV 4	V 4	V 3
25.	VNV 3	VNV 3	VNV 2	VNV 2	VNV 2
26.	V 2	NV 2	NØ 1	Ø 3	NØ 4
27.	NØ 5	ØNØ 7	NØ 8	NØ 10	NØ 10
28.	NØ 9	NØ 9	ØNØ 6	ØSØ 5	SØ 3
29.	ØSØ 3	Ø 4	NØ 5	ØNØ 5	Ø 5
30.	ØNØ 5	NØ 4	NØ 4	NØ 4	NØ 4
31.	NØ 4	NØ 4	NØ 4	NØ 4	NØ 3

Tabel II.

Temperaturforhold
paa Christiansø
Oktober 1939 (i °C.).

Dato	Kl. 8	Kl. 14	Kl. 21
1.	11.5	11.5	9.8
2.	11.2	11.5	9.4
3.	9.5	11.8	9.6
4.	9.8	12.0	9.5
5.	10.2	14.4	11.0
6.	11.0	12.8	10.1
7.	10.4	13.0	8.8
8.	9.2	9.8	9.2
9.	8.4	9.2	9.0
10.	9.0	9.4	8.5
11.	7.2	6.5	6.2
12.	7.0	8.0	7.8
13.	8.2	8.3	10.8
14.	10.5	11.1	10.7
15.	12.5	13.5	11.8
16.	11.0	12.5	9.8
17.	9.1	12.2	10.7
18.	10.0	11.2	10.1
19.	9.0	8.8	8.0
20.	9.0	9.1	8.7
21.	9.0	10.7	8.7
22.	8.6	10.2	8.2
23.	8.3	7.9	6.6
24.	8.4	8.9	8.3
25.	7.0	7.8	6.6
26.	6.7	8.5	6.5
27.	7.5	8.4	8.4
28.	8.0	8.2	8.0
29.	7.0	8.2	7.8
30.	6.7	7.0	6.8
31.	5.5	7.0	5.8

Temperaturforholdene i Oktober er vist i Tabel II. Det fremgaar af denne, at Temperaturen de første 10 Dage var nogenlunde konstant 9°—12°, men at der d. 11. satte et stærkt Fald ind, saa Temperaturen røg ned til 6°—7°. Den holdt sig der, saa længe SØ-Vinden blæste, steg først d. 13. om Aftenen, da Vinden gik i SV. De følgende Dage var Kuldebølgen ovre, og Temperaturen naaede igen 11°—13°. Det ses altsaa tydeligt, at SØ-Vinden, der d. 11. naaede Christiansø, bragte en ganske exceptionel Kulde med sig, der, hvor den kom fra, maa have været endnu stærkere og mere følelig for Fuglene.

At det er den, der har sat Strømmen af Fugle i Bevægelse, staar for mig hævet over al Tvivl.

Om Kragefuglenes Forekomst i Østprøjsen i samme Tidrum besidder vi en højst bemærkelsesværdig Udtalelse. R. DROST & E. SCHÜZ (1940, p. 42) skildrer Trækket paa Kuhrische Nehrung Efteraaret 1939. „Auf der Kuhrische Nehrung Gesamtzug nach mässigen Zahlen um die sonst beste Zeit (Ende IX/ Anf. X) erst am 11. X auflebend, allerdings gewaltig, bei eiskaltem, böigem OSO 3 und bedecktem Himmel. Ein dünnes Schneetreiben ab 10 Uhr veranlasste einen auch von alten Krähenfängern so noch nicht erlebten Massen-Einfall von Krähen (rd. 80 % *C. frugilegus*, 15 % *Coloeus monedula*; *C. cornix* ganz zurücktretend bzw. weiterwandernd) auf der Feldmark Rossitten; sie war „schwarz von Krähen.“ Krageflokke, af samme Sammensætning som Flokken paa Christiansø, og ligesom her af saa stor Mægtighed, at Befolkningen ikke mindedes at have set Mage, indfandt sig altsaa d. 11. Oktober. Grunden til Massetrækket var en iskold ØSØ-Vind med Styrke 3, der blæste om Morgenen¹⁾, og gav Anledning til Snefygning; Temperaturen maa altsaa have været nede omkring Frysepunktet. At undlade at sætte Krageinvasionerne i Østprøjsen og paa Christiansø i Forbindelse med hinanden vilde være urimeligt. Der kan ikke være Tvivl om, at den store Flok paa Christiansø er en lille frasprængt Del af de mægtige Skarer, der ankom til Østprøjsen om Morgenen d. 11. Oktober. Og der er god Sammenhæng mellem Tidspunkterne for Fuglenes Ankomst de to Steder. Det er selvfølgelig ikke muligt at angive, hvor Flokken fløj fra Kysten ud over Havet, mest sandsynligt skete det fra et fremspringende Punkt, som f. Eks. Brüster Ort paa Samland. Herfra er til Christiansø ca. 320 km i næsten stik vestlig Retning (kun et Par Streger til NV, idet Brüster Ort ligger paa 54° 58' n. Br., Christiansø paa 55° 19' n. Br.). Raagernes Hastighed under Trækket er ca. 60 km (jfr. F. SALOMONSEN 1938, p. 56) og dertil maa under Trækket d. 11. Oktober lægges den Hastighedsforøgelse, som Vinden gav

¹⁾ Temperatursænkningen maa dog være paabegyndt allerede i Natens Løb, idet den østlige Vind (med Styrke 4) allerede ved Middagstid bragte Kulde til Christiansø. Med en Vindstyrke paa 4 vil en saadan Vind være 10—12 Timer om at naa fra Østprøjsen til Christiansø.

dem. De havde under Passagen af Østersøen Vinden i Ryggen (ØSØ drejende mod SØ), og da Styrken var 3—4, gav det dem en Hastighedsforøgelse paa ca. 7 m/Sek. eller 25 km i Timen. Med de 60 + 25 km i Timen har de kunnet flyve de ca. 320 km fra Østprøjsen paa 4 Timer, og det stemmer med, at de ankom til Østprøjsen fra Kl. 10 om Morgenens, og paa Christiansø omkring Kl. 3 om Eftermiddagen.

Den i Dagene omkring 10.—13. Oktober mod Vest fremtrængende Kuldebølge har sikkert sin Oprindelse fra en i Rusland opstaaet Anticyklon. Da der imidlertid p. Gr. af Krigen dengang ikke udsendtes Vejrkort, er det for Tiden umuligt at faa nærmere Oplysninger. Kuldebølgen fik ogsaa paa andre Maader Konsekvenser for Fuglelivet. R. DROST (1940, p. 40) omtaler, at i den første Tredjedel af Oktober, særlig d. 10. og 11. fandtes paa Helgoland mange døde Smaafugle, særlig Rødkælke, Engpibere og Sangdrosler. Grunden dertil var det ganske usædvanlige Vejr. „Wochenlang herrschte „Ostwetterlage“ (i. w. S.) mit sehr starken Winden. Dazu kam noch die ungewöhnliche Kälte (am 10. X. nur + 5°C)“ (p. 41). Fra Rositten omtaler DROST & SCHÜZ (1940, p. 42) Massedød af Svaler d. 10. og 11. Oktober p. Gr. af stærk Afkøling. En lignende Kuldedød meldtes fra Pommern og Böhmen fra de samme Dage, maaske 1—2 Dage senere.

Gav Kuldebølgen Anledning til andre Trækfænomener paa Christiansø? Det er vanskeligt at udtale sig derom, da de Faktorer, der bestemmer Fuglenes Ankomst til Øen er yderst komplicerede. Som bekendt vil tæt Taage eller Bælgmørke om Natten foraarsage stærkt Træk, idet Fuglene hidlokkes af Fyret. Dette var saaledes Tilfældet i Dagene omkring d. 17. Oktober (jfr. F. SALOMONSEN 1940, p. 1). Ogsaa Natten til d. 10., 11. og 13. Oktober var der Fugle ved Fyret, omend kun i beskedent Tal, og der ringmærkedes nogle faa Stære, Engpibere og Kvækere. Ogsaa midt paa Dagen, naar Taage eller Regntykning sætter ind, strømmer Fuglene næsten momentant til Christiansø. Naar Fuglene under saadanne Forhold kommer til Øen, kan det naturligvis ikke tages som Udtryk for, at Vind- eller Temperaturforhold har faaet sat et Træk i Gang eller paa anden Maade haft Indvirkning paa Trækket. Jeg mener imidlertid alligevel, at Tallene paa de besøgende Fugle

paa Christiansø giver Anledning til at tro, at Kuldebølgen ogsaa for andre Fugles Vedkommende fik sat Gang i Trækket. Nedenfor følger en lille Oversigt over de Arter, der i Dagene omkring d. 11. Oktober tog væsentlig til i Antal paa Øen:

Rødkælk (<i>Erithacus rubecula</i>):	9.—12. Okt.	100—200;	tidl. 25—50.
Fuglekonge (<i>Regulus regulus</i>):	9.—11. Okt.	ca. 50;	tidl. 10—25.
Bogfinke (<i>Fringilla coelebs</i>):	12.—16. Okt.	ca. 50;	tidl. 10—25.
Stær (<i>Sturnus vulgaris</i>):	11.—14. Okt.	25—50;	tidl. 1—2.
Sangdrossel (<i>Turdus philomelos</i>):	10.—14. Okt.	300—500;	tidl. 25—50.
Lærke (<i>Alauda arvensis</i>):	11.—14. Okt.	25;	tidl. 5—10.
Grønsisken (<i>Carduelis spinus</i>):	10.—14. Okt.	10;	tidl. 5.
Vindrossel (<i>Turdus musicus</i>):	11.—13. Okt.	10;	tidl. 0.
Kvækerfinke (<i>Fringilla monti-</i> <i>fringilla</i>):	11.—16. Okt.	20—50;	tidl. 1—5.
Engpiber (<i>Anthus pratensis</i>):	11.—14. Okt.	50;	tidl. ca. 10.
Jernspurv (<i>Prunella modularis</i>):	11.—15. Okt.	10—15;	tidl. 1—5.
Bjerglærke (<i>Eremophila alpestris</i>):	11.—17. Okt.	5—8;	tidl. 0.
Gulspurv (<i>Emberiza citrinella</i>):	11.—14. Okt.	2;	tidl. 0.

Allerede d. 9. Oktober forøgedes Mængden af Rødkælke og Fuglekonger, altsaa smaa, ret sarte Insektædere. D. 10. Oktober kom Sangdrosler og Grønsiskener, d. 11. Oktober — samme Dag som Kragerne — en lang Række Arter, d. 12. endelig nogle Bogfinker. Forøgelsen af Fugle i disse Dage skyldes rimeligvis ogsaa den fremryggende Kuldefront. Det vil ses, at Fuglene kun blev nogle Dage paa Øen; allerede d. 14.—16. Oktober eller et Par Dage senere er de atter forsvundne. Det samme viser ogsaa Genfangsterne af Fugle, fangede i Fælder paa Øen. Fangsten af Fugle i Fælderne plejer at give et nøjagtigt Billede af Fuglelivet paa Øen, idet Fælderne i Reglen straks registrerer Forandringer i Fuglebestanden. Der mærkedes i Dagene 8.—13. Oktober i Fælderne 12 Kvækerfinker, 3 Bogfinker, 79 Rødkælke, 5 Fuglekonger, 4 Graaspurve (Standfugle), 2 Løvsangere, 2 Gærdesangere, 10 Jernspurve og 1 Rødstjert. Af disse gav kun Kvækerfinker, Rødkælke og Jernspurve Genfangster. Af Kvækerfinker genfangedes 3 senest d. 14., 1 senest d. 15. og 2 senest d. 16. Af Rødkælke genfangedes 2 senest d. 12., 1 d. 13., 1 d. 17., 1 d. 18. og 1 senest d. 27. Af Jernspurve 1 senest d. 14. og 1 senest d. 15. Genfangsterne synes saaledes at vise, at de fleste Fugle var borte ca. d. 16.; dog op-

holdt en Del Rødkælke sig noget længere paa Øen. Som nævnt er det problematisk, om Forøgelsen af disse Fugles Antal i de nævnte Dage skyldes den fra Rusland og Polen mod V dragende Kuldefront. Imidlertid har jeg dog villet omtale den i Forbindelse med Forekomsten af Kragefuglene, idet disses Tilstedeværelse paa Christiansø er et saa klart Eksempel paa et af Kulden bestemt Træk og samtidigt beviser, at en Del af Christiansøs Trækfugle stammer fra de sydlige Østersøstater.

Sammenfatning.

Christiansø berøres kun i ringe Grad af Kragefuglenes Træk, da de store Landfugle nødtigt begiver sig ud over større Havstrækninger. Øen besøges dog af og til af store Flokke af Kragefugle, der ofte opholder sig længere Tid paa Øen. Disse Flokke kommer om Efteraaret (Oktober) i Reglen med sydøstlig eller østlig Vind. Dette skyldes rimeligvis, at Kulden, der i de sydlige og østlige Østersølande paa denne Aarstid følger med Østenvind, har sat Trækket i Gang. Meget taler for, at disse til Christiansø ankommende Flokke af Kragefugle stammer fra Østprøjsen eller de baltiske Provinser. Beviset for, at det forholder sig saaledes, blev givet 1939, da en vældig, kombineret Flok Kragefugle ankom til d. 11. Oktober om Eftermiddagen, den største Flok, man nogensinde mindedes at have set paa Øen. Samme Dag bredte en Kuldebølge sig fra Rusland mod NV og mærkedes ogsaa paa Christiansø. Den satte i Østprøjsen et Kragetræk af hidtil usete Dimensioner i Gang, af hvilket Flokken paa Christiansø maa betragtes som en frasprængt Rest. Fænomenet viser, at Fugletræk ogsaa fra Østprøjsen gaar over Christiansø, og er samtidigt Vidnesbyrd om, at stærk og pludselig Kulde kan sætte et stort Træk i Bevægelse. Om den mindre Forøgelse i andre Fugles Antal d. 11. Oktober paa Christiansø (f. Eks. hos Stær, Lærke, Vindrossel, Kvækerfinke, Engpiber, Jernspurv o. a.) har Forbindelse med denne Kuldebølge, er sandsynligt men ikke afgjort, da saa mange andre Forhold spiller ind for disse Fuglearters Vedkommende.

Litteratur.

- BERGSTRÖM, U. & G. SVÄRDSON 1939: Ringmärkningar och fågeliakttagelser vid Ölands Södra Udde under höststräcket 1938. — Fauna och Flora.
- DROST, R. 1940: Im Oktober auf Helgoland rastende Zugvögel infolge ungünstigen Wetters verhungert. — Der Vogelzug, Vol. 11.
- DROST, R. & E. SCHÜZ 1940: Vom Wegzug 1939. — Der Vogelzug, Vol. 11.
- v. KALITSCH, L. 1940: Zur Frage des Dohlen-Zuges in Ostdeutschland. — Der Vogelzug, Vol. 11.
- NIETHAMMER, G. 1937: Handbuch der deutschen Vogelkunde, Vol. I: Passeres. — Leipzig.
- SALOMONSEN, F. 1938: Fugletrækket over Danmark. — København.
- 1940: Artsforskelle i Indstillingen overfor Vejrliget paa Trækket. — Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift, Vol. 34.

Sildemaagen (*Larus fuscus* L.)

ynglende paa Hans Lønnes Pold i Nymindestrømmen 1940.

Af N. H. JENSEN.

(Meddelelse fra Naturfredningsraadets Reservatudvalg Nr. 8).

Sildemaagen er mig bekendt ikke tidligere fundet ynglende i Jylland, men udelukkende paa de to Øer, Christiansø og Anholt. Nu er imidlertid ogsaa Fuglereservatet „Tipperne“ i Ringkøbing Fjord bleven beriget med denne Art, idet et Par i Aar fandtes rugende blandt Sølvmaagerne paa Hans Lønnes Pold i Nymindestrømmen. Fundet har særlig Interesse derved, at det drejer sig om en ny Indvandring, idet Lokalteten undersøges nøje hvert Aar. Jeg skal derfor her — foruden hvad der er nedskrevet i Dagbogen paa Tipperne — meddele de nærmere Enkeltheder ved Fundet.

Den 30. Maj aflagde Cand. mag. F. SØGAARD ANDERSEN og undertegnede fra Tipperne Besøg paa Poldene for at foretage Optælling af Fugle og Indsamling af Maageæg*). Forinden vi paabegyndte Indsamlingen af Æg fra Sølvmaagerederne paa Hans Lønnes Pold, holdt vi Frokosthvil paa Øen. Mens vi sad ned, begyndte Sølvmaagerne at gaa paa Rederne, og det be-

*) Indsamlingen paa det sene Tidspunkt foregaar med Dispensation fra Jagtloven.